

Διδακτική πρόταση

Διδακτικό αντικείμενο: Αρχαία Ελληνική Γλώσσα
και Γραμματεία Α΄ Λυκείου

Διδακτική Ενότητα: Θουκυδίδου Ιστορία 3 81

Διάρκεια: 4 διδακτικές ώρες

Διδακτικοί στόχοι:

Σε επίπεδο γνώσεων

Σε επίπεδο δεξιοτήτων

Σε επίπεδο στάσεων

Γνωστικοί

- Να προσδιορίσουν τους βασικούς συντελεστές της δράσης (ποιος, πού, πότε, γιατί, σε ποιον...) και να ερμηνεύσουν τις ενέργειες των φορέων της δράσης.
- Να αναγνωρίσουν τις γραμματικές και συντακτικές δομές που έχουν διδαχθεί και να ασκηθούν ειδικότερα στους υποθετικούς λόγους και στην κλίση των ρημάτων σε -μι.
- Να συγκρίνουν και να ελέγξουν κριτικά την ορθότητα των μεταφράσεων που τους έχουν δοθεί.
- Να επεξεργαστούν κριτικά και να παρουσιάσουν συνθετικά τα δεδομένα που συλλέγουν.

Δεξιότητες

- Να αποκτήσουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν ηλεκτρονικά εργαλεία προκειμένου να λύνουν τις γλωσσικές τους απορίες.
- Να αναπτύξουν ομαδοσυνεργατικές δεξιότητες .
- Να επαληθεύσουν τις αρετές της ιστορικής αφήγησης του Θουκυδίδα, που γνωρίζουν θεωρητικά.
- Να συνδέσουν-συσχετίσουν τα φαινόμενα που αφηγείται ο ιστορικός με παρόμοια φαινόμενα στην ελληνική και παγκόσμια ιστορία και να προβληματιστούν για το διαχρονικό τους χαρακτήρα.

Στάσεις - Αξίες

- ✘ *Να συνειδητοποιήσουν* ότι η μελέτη της ιστορίας και η γνώση του παρελθόντος είναι ένα χρήσιμο ερμηνευτικό εργαλείο για την κατανόηση του ιστορικού γίνεσθαι και του παρόντος.
- ✘ *Να προβληματιστούν* για το φαινόμενο της εξαχρείωσης των ανθρώπων στον πόλεμο και να υιοθετήσουν αντιμιλιταριστική στάση.
- ✘ *Να αναγνωρίσουν* ως σημαντικές ηθικές και πνευματικές αξίες που συνετέλεσαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση του ελληνικού και του δυτικού πολιτισμού.

Διδακτικό υλικό & Απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή

- ◎ Βιβλίο μαθητή (*Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι*)
- ◎ Ηλεκτρονικοί υπολογιστές με δίκτυο (ένας για κάθε ομάδα)
- ◎ Εγκατεστημένο Λεξικό της α.ε. της Magenta
- ◎ Φύλλα εργασίας/ αξιολόγησης

Διδακτικές στρατηγικές: επισημάνσεις

Επιχειρείται συνδυασμός διδακτικών μεθόδων.

Οι μαθητές κυρίως εργάζονται ανά ομάδες, οι οποίες αναδομούνται σε κάθε διδακτική ώρα ανάλογα με τους επιμέρους προβλεπόμενους στόχους και δραστηριότητες.

Διδακτική βοήθεια: υποστηρικτική και καθοδηγητική.

Οι δραστηριότητες δίνονται με τη μορφή φύλλων εργασίας, τα οποία αποτελούν και φύλλα αξιολόγησης.

Οι εργασίες που ανατίθενται «για το σπίτι» στο τέλος κάθε διδακτικής ώρας εκτελούνται απ' όλους τους μαθητές.

Αφόρμηση

Ανδρέας Παπαγεωργίου
Αρχαία Ελληνική Γλώσσα & Γραμματική Α Λυκείου, Θουκ. Ιστορία 3

«Οι ναυαί από το διετή εμφύλιο πόλεμο στη Συρία ανήχονται σε τουλάχιστον 80.000. Θέλω να ο πρόεδρος της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ Βονκ Πράντιτς θυμάται ήταν πολλές. Το Συριακό Παρατηρητήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, μια οργάνωση που καταγράφει τις απώλειες στη Συρία ανέφερε τον αριθμό των θανάτων στις 94.000 επισημαίνοντας ότι οι ναυαί μπορεί να είναι πολύ περισσότεροι, ακόμη και 120.000»

«Εμφύλιο πόλεμο χαρακτηρίσαν τις επιτροπές στη Συρία οι δημοκράτες του ΟΗΕ, χαρακτηρίζοντάς τον εμφύλιο και σε αντιπαράθεση με τους Αμερικανούς, ξεκινώντας στη Συρία, απειλώντας ότι αρχίσει η επίθεση των προσηλωτών που έχουν στραμεί από τη

για αρχίσει, αλλά για αρχίσει διαπραγματεύσεις

«Διαπραγματεύσεις, από αρχίσει της ανταλλαγής ατόμων ότι δεν αρχίσει»

«Ο ευρωπαϊκός τύπος αποκαλύπτει τη γαλήνη της Ε.Ε. στον εμφύλιο πόλεμο της ανταλλαγής με τη Sunday Times μέλος της Συρία, πιστεύει ότι παραδόθηκε πως η βοήθεια αντανακλαστικά βοήθούν κομμάτι τους αξιωματικούς της ανταλλαγής τους γνωρίζει τον πόλο των μεταλλάξεως, η βοήθεια ο γερμανία 100%. Οι πιστεύει υποκατάστατο και τον να χρησιμοποιούν τις βοήθειες υποκατάστατο στην Κίνα. «Ο βοήθειες είναι τις πληροφορίες στην Τσίπρα και τους Αμερικανούς, και ειδικά τις πληροφορίες από τους Τσίπρα», θέλω να εν λόγω»

1^η διδακτική ώρα

Καταβάλλεται προσπάθεια να εμπλουτιστεί η διδασκαλία της μετάφρασης, των γραμματικών και συντακτικών φαινομένων με τη βοήθεια των ΤΠΕ.

Οι μαθητές προσεγγίζουν το πρωτότυπο κείμενο με τη βοήθεια των μεταφράσεων που προσφέρονται στον ιστοχώρο της «Πύλης της ελληνικής γλώσσας».

Στο τέλος παρουσιάζονται στην ολομέλεια από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας οι εργασίες που έχουν ανατεθεί.

- ◎ Βρείτε στην πύλη για την ελληνική γλώσσα www.greek-language.gr το χωρίο 3.81. 1, 2 ή 3, 4, 5 και τις δυο ν.ε. μεταφράσεις που προσφέρονται (Ελ.Βενιζέλου και Ε.Λαμπρίδη).
- ◎ Στη συνέχεια ανοίξτε ένα φύλλο Word και δημιουργήστε έναν πίνακα τριών στηλών. Στην πρώτη αντιγράψτε το α.ε. κείμενο χωρίζοντάς το σε τμήματα-κώλα και στις άλλες δυο στήλες τις μεταφράσεις, προσπαθώντας να τις αντιστοιχίσετε με το πρωτότυπο κείμενο.
- ✓ Για να λύσετε τυχόν γλωσσικές απορίες :
 - ◆ χρησιμοποιήστε τις λεξιλογικές διασαφήσεις, που παρέχει το σχολικό βιβλίο αμέσως κάτω από το κείμενο (ή αναζητήστε τις ηλεκτρονικά στον κόμβο: <http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A108/225/1645.5247/>),
 - ◆ χρησιμοποιήστε το Λεξικό της αρχαίας ελληνικής της Magenta ή το Βασικό Λεξικό της αρχαίας ελληνικής στον κόμβο www.greek-language.gr ,
 - ◆ συνεργαστείτε μεταξύ σας,
 - ◆ ζητήστε τη βοήθεια του καθηγητή.

- Στο πρωτότυπο κείμενο της πρώτης στήλης χρωματίστε το φόντο (βλ. κεντρικό μενού, κουμπί σκίαση) πίσω από τους παρατακτικούς και τους υποτακτικούς συνδέσμους που υπάρχουν.
- Προσθέστε υποσημειώσεις τέλους (βλ. αναφορές, εισαγωγή υποσημείωσης), στις οποίες να γράψετε το είδος και το συντακτικό ρόλο του καθενός.

- Να παρουσιάσετε σ' ένα κείμενο 80-90 λέξεων τα γεγονότα που διαδραματίζονται στο Κεφ. 81 σαν σημερινοί reporters εφημερίδων ή ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.
- Να μεταφέρετε τα ρήματα και τις μετοχές που δηλώνουν τις ενέργειες των κερκυραίων δημοκρατικών στο γ' ενικό πρόσωπο της οριστικής του αορίστου και να συνθέσετε ένα κείμενο στην α.ε. που να πληροφορεί τον αναγνώστη για τις πράξεις τους.

2η διδακτική ώρα

Στην αρχή διαβάζονται και σχολιάζονται γραπτές εργασίες μαθητών.

Στη συνέχεια αναθέτοντας ομαδικές εργασίες, με τις οποίες εστιάζουμε σε χωρία του κειμένου, επιδιώκουμε μέσω των γλωσσικών επιλογών και συντακτικών δομών ν' αποκαλύψουμε τον φιλοσοφικό στοχασμό του Θουκ. και τις αρετές της ιστορικής αφήγησης.

Στο τέλος παρουσιάζονται στην ολομέλεια από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας οι εργασίες που έχουν ανατεθεί.

1^η ομάδα

- Επισκεφθείτε τον κόμβο http://www.komvos.edu.gr/endoglwssiki/systimatiko/protaseis/protaseis/tselik_Thoukid/tselik_index.htm και διαβάστε την τυπολογία της αφήγησης του Θουκυδίδη.
- Αναζητήστε στο Κεφ. 81 στοιχεία που επαληθεύουν τις θεωρητικές διαπιστώσεις του ηλεκτρονικού άρθρου.

- ◎ Συγκεντρώστε σ' ένα πίνακα του Word τα ρήματα-φράσεις του κεφαλαίου που δηλώνουν το θάνατο. Στη συνέχεια, δημιουργώντας μια δεύτερη στήλη, να τα μεταφέρετε στο α' πρόσωπο της οριστικής του ενεστώτα.
- ◎ Σε μια τρίτη στήλη αποδώστε τα στη νέα ελληνική.
- ◎ Βρείτε στο κείμενο τα υποκείμενα και τα αντικείμενα των ρηματικών αυτών τύπων.
- ◎ Γράψτε στο τετράδιό σας μια παράγραφο με συνοχή στην οποία να παρουσιάζετε τις πληροφορίες που συγκεντρώσατε.

- Στην παράγραφο 2 διαβάζουμε: «*λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ...*». Σ' αυτό το σημείο έχει προταθεί η διόρθωση: «*λαθόντες τούς τε Μεσσηνίους ...*». Εξηγήστε πώς αλλάζει το νόημα, αν την υιοθετήσουμε, και επιχειρηματολογήστε υπέρ της μιας ή της άλλης γραφής.
- Στην ίδια παράγραφο να επισημάνετε τον υποθετικό λόγο που υπάρχει. Βρείτε το είδος του και εξηγήστε τη σημασία του. Γιατί ο Θουκ. επέλεξε αυτό το είδος-σημασία;

- «Ο ιστορικός συνδυάζει στο έργο του την αυστηρή αντικειμενικότητα με τη βαθιά και ανθρώπινη μέριμνα για την ηθική πλευρά των ανθρώπινων πράξεων και τον φιλοσοφικό στοχασμό για την αποκτήνωση των ανθρώπων στον πόλεμο»: Να επιβεβαιώσετε την παραπάνω θέση με στοιχεία του κειμένου.
- «κατέστη, ξυνέβη»: να σχηματίσετε το γ' πρόσωπο ενικού αριθμού όλων των εγκλίσεων στο χρόνο που βρίσκεται κάθε ρηματικός τύπος.

3^η διδακτική ώρα

Στην αρχή διαβάζονται και σχολιάζονται γραπτές εργασίες μαθητών.

Στη συνέχεια, εμπλουτίζοντας τον προβληματισμό που γεννήθηκε από την επαφή των μαθητών με το κείμενο, επιδιώκουμε να προβάλλουμε τη διαχρονική αξία των παρατηρήσεων του ιστορικού.

Επειδή ο χρόνος δεν επαρκεί, η παρουσίαση των εργασιών των ομάδων θα γίνει την 4^η διδακτική ώρα. Στο μεταξύ οι μαθητές έχουν το περιθώριο να συμπληρώσουν ή να αναθεωρήσουν τα συμπεράσματά τους.

1^η ομάδα

- Πληκτρολογήστε στο <https://www.google.gr/> τη φράση εμφύλιος πόλεμος στη Συρία.
- Αναζητήστε στοιχεία γι' αυτόν, καθώς και ομοιότητες με τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα, όπως παρουσιάζεται από τον Θουκ., και ετοιμάστε σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο μια σύντομη παρουσίασή του.

2^η ομάδα

- Πληκτρολογήστε στο <https://www.google.gr/> τη φράση ισπανικός εμφύλιος πόλεμος.
- Αναζητήστε στοιχεία γι' αυτόν, καθώς και ομοιότητες με τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα, όπως παρουσιάζεται από τον Θουκ., και ετοιμάστε σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο μια σύντομη παρουσίασή του.

- ◎ Πληκτρολογήστε στο <https://www.google.gr/> τη φράση ελληνικός εμφύλιος πόλεμος.
- ◎ Αναζητήστε στοιχεία γι' αυτόν, καθώς και ομοιότητες με τον εμφύλιο πόλεμο στην Κέρκυρα, όπως παρουσιάζεται από τον Θουκ., και ετοιμάστε σε προσχεδιασμένο προφορικό λόγο μια σύντομη παρουσίασή του.

- ⦿ Διαβάστε από το σχολικό βιβλίο (σ.349) ένα γράμμα του Προέδρου των ΗΠΑ Αβραάμ Λίνκολν (Οκτώβριος 1863) που αναφέρεται στην έκρηξη βίας στην πολιτεία του Μιζούρι.
- ⦿ Να παρουσιάσετε τις αντιστοιχίες (κοινά σημεία) που υπάρχουν στο 3 81 του Θουκυδίδη και σ' αυτό.

4^η διδακτική ώρα

Παρουσιάζονται στην ολομέλεια από έναν εκπρόσωπο κάθε ομάδας οι εργασίες που έχουν εκπονήσει οι μαθητές.

Ακολουθεί διάλογος-ανταλλαγή απόψεων. Μπορούν πλέον να συνοψιστούν τα διαχρονικά μηνύματα του ιστορικού.

Στο τέλος της ώρας οι μαθητές συμπληρώνουν ατομικά φύλλα αξιολόγησης (διάρκεια 10').

- ❖ Ο Ι.Κακριδής σχολιάζεται για τον ελληνικό εμφύλιο πόλεμο: «Μήπως και σε μας, στις φοβερές ώρες του σπαραγμού, δεν κατέστη πᾶσα ἰδέα θανάτου, δεν πήρε ο θάνατος κάθε μορφή που μπορούσε να φανταστεί η ανθρώπινη σκληρότητα;» (βλ. *Ελλήνων λόγοι*, τ.Β΄). Να εξηγήσετε την παρατήρηση αυτή με αναφορές από το κείμενο του Θουκυδίδη.
- ❖ «τῶν ἐχθρῶν εἶ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον»: Να τροποποιήσετε τον υποθετικό λόγο ώστε να δηλώνει το «αντίθετο του πραγματικού» (β΄ είδος) και να εξηγήσετε τη μεταβολή στη σημασία.
- ❖ «κατέστη»: να σχηματίσετε το β΄ πρόσωπο του ενικού αριθμού της ευκτικής του ενεστώτα και του αορίστου της ενεργητικής και της μέσης φωνής του ρήματος.

- ◆ Κόμης Β., *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Εφαρμογές των ΤΠΕ*, Εκδ. Νέων Τεχνολογιών, Αθήνα, 2004.
- ◆ Θεοφιλίδης Χρήστος, *Διαθεματική προσέγγιση της διδασκαλίας*, Εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα, 1997.
- ◆ Ματσαγγούρας Η., *Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Εννοιοκεντρική αναπλαισίωση και σχέδια εργασίας*, Εκδ. Γρηγόρης, Αθήνα, 2002.
- ◆ Οδηγίες για τη διδασκαλία και την αξιολόγηση του μαθήματος της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας της α' τάξης Γενικού Λυκείου για το σχολικό έτος 2012-2013.
- ◆ Ψηφιακό Σχολείο: www.digitalschool.minedu.gov.gr
- ◆ Πύλη για την ελληνική γλώσσα: www.greek-language.gr
- ◆ Ηλεκτρονικός κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα: www.komvos.edu.gr
- ◆ Jacqueline de Romilly, *Η οικοδόμηση της αλήθειας στον Θουκυδίδη*, μετ. Σταύρος Βλοντάκης, Εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα, 1994.
- ◆ Jacqueline de Romilly, *Ιστορία και λόγος στον Θουκυδίδη*, μετ. Ελένη Ι. Κακριδή, Εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα, 1988.
- ◆ John H. Finley, *Θουκυδίδης*, μετ. Τάσος Κουκουλιός, Εκδ. Παπαδήμας, Αθήνα, 1997.
- ◆ Αναστάσιος Γεωργοπαπαδάκος, *Θουκυδίδη Ιστορία. Τα κυριότερα μέρη από το έργο*, Εκδ. Μαλλιάρης-Παιδεία, Θεσσαλονίκη, 1999.